

Miljö och bygg**Att tänka på vid ny undervisningslokal**

På miljö- och hälsoskyddsområdet omfattas undervisningslokaler av bestämmelser som finns i miljöbalken och dess följdförfattningar. Inför nyetablering, ut- eller ombyggnad eller vid annan förändring i er skol- eller förskoleverksamhet är det viktigt att känna till och beakta dessa redan vid planeringen eller inför ett kommande byggskede. Miljö och bygg informerar och ger här exempel på sådant som är viktigt att tänka på ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt, och som är sådana krav som miljö och bygg vanligtvis ställer avseende hälsoskyddet i förskole- och skolverksamhet. Kraven gäller alla förskolor och skolor, både kommunala och privata. Även om vissa åtgärder, eller ansvaret för vissa åtgärder, avtalas eller delegeras till och utförs av fastighetsägaren har den som driver förskolan eller skolan det yttersta ansvaret för att dess miljö är sund och hälsosam både inne och ute.

Tänk också på att undervisningslokaler såsom förskolor och skolor är anmälningspliktiga verksamheter enligt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Den som vill driva en förskola eller skola ska göra en anmälan till miljö- och byggnadsnämnden, som har tillsyn över förskolor och skolor enligt miljöbalken. **Verksamheten får påbörjas tidigast sex veckor efter anmälan inkommit**, om inte miljö och bygg beslutar något annat. Kom även ihåg att höra av er till miljö och bygg vid förändringar i verksamheten eftersom även detta kan omfattas av anmälningsplikten. Om en anmälningspliktig verksamhet påbörjas utan att ha anmälts utgår en miljöstraffavgift som tillfaller staten.

Lokalisering

Lokaliseringsprövning krävs enligt miljöbalken och innebär att bästa möjliga plats ska väljas. För lokaliseringen är det bland annat viktigt att hänsyn tas till risken för störningar från omgivningen och utemiljön, men tänk också på närheten till grannar som kan riskera att bli störda av verksamheten.

Risken för störningar från omgivningen

Risken för störningar från omgivningen kan till exempel handla om luftföroreningar, avgas- och bullerbelastning från omgivningen, trafiksituation i området (även bullerrisk vid hämtning/lämning av barn), logistik, transporter och leveranser, närhet av djur (allergirisk), industrier. För trafikbuller ska medelljudnivån inomhus i lokaler för undervisning vara under 30 dBA ekvivalentnivå, under 55 dBA ekvivalentnivå utomhus och maximalt 70 dBA maximalnivå utomhus. Tänk också på andra risker som omgivningen kan medföra, till exempel förorenad mark och PCB, kraftledning, elektromagnetisk strålning, hälsoskyddsrisiker utifrån trafiksituationen i området.

SÄFFLE KOMMUN

Postadress
Säffle kommun
661 80 Säffle

Besöksadress
Kanalorget 1

Telefon 0533-68 10 00 vx
Fax 0533-133 06
E-post kommun@saffle.se

Organisationsnr 212000-1900
Bankgiro 294-7935
PlusGiro

Utemiljön

För utemiljön är det viktigt att till exempel tänka på att ytorna för utevistelse är tillräckligt stora, närhet/tillgång till grönområden, skydd mot UV-strålning från solen, att det finns vandrande/naturliga skuggor, staket för avgränsning, placering av barnvagnar för sovande barn. Syd-västligt läge kan till exempel göra att solen ligger på uteplatsen stora delar av dygnet, vilket kan medföra en hög strålning och mycket varmt på utomhusplatsen. En indikator för en ”solsäker” miljö är himmelsvyn. Om mer än halva himlen rakt ovanför barnens favoritställen täcks av grönska är den ultraviolettera strålningen lagom. Planera därför verksamheten utifrån utevistelse så att sådana platser lokaliseras i minst störningsbenägna områden.

Barn är extra utsatta för kemikalier och dessa kan främst undvikas med genomtänkta materialval. Konstgräs och gummimattor bör inte innehålla gummigranulat från återvunna däck, särskilt äldre däck. De innehåller ämnen som är farliga för människors hälsa och för miljön. Däck är också olämpliga som lekmaterial och gungor.

I tryckimpregnerat virke kan det finnas träskyddsmedel med olika ämnen som är mer eller mindre giftiga. Undvik sliprar som är impregnerade med kreosot, eftersom det är cancerframkallande och förstör grundvattnet.

Lokalens utformning och inomhusmiljö

Rekommendationer utifrån Folkhälsomyndighetens allmänna råd och riktvärden kan bland annat innebära att särskilt beakta planlösning, teknisk utformning och materialval samt ventilationen. Tänk också på att inomhusmiljön även påverkas av byggnadens läge!

Planlösning

För planlösningen är det viktigt att fundera över lokalytan, storleksmässigt utifrån vilken flexibilitet som behövs för verksamheten. Ytan där elever vistas rekommenderas vara minst 7,5 m²/elev (räknat för de ytor där barnen vistas och inte personalrum, förråd osv.), tillgång på toaletter bör vara minst en toalett per 10-15 barn över 2 ½ år samt separat personaltoalett, toalettrum för barn i förskola bör rymma ett barn och en vuxen som assisterar, vid behov av dusch rekommenderas 1 dusch/10 elever, samt i övrigt att goda förutsättningar för god hygien finns. Tänk också på lokalutformning utifrån logistik, transport och leveranser, eventuellt kökets utformning, ljusinsläpp, övriga hygienutrymmen, särskilt städförråd med utslagsvask, utrymme för avfallshantering, kemikaliehantering, förutsättningar för en rökfri miljö, barnsäkerhet, utformning av entrén (bör inte vara genomgångsrum), plats för vagnar, förvaring av våta ytterkläder.

Teknisk utformning och materialval

Teknisk utformning och materialval kan gälla temperatur, radon (vid nyproduktion ska radongasmätning genomföras, riktvärde för radonhalt i inomhusluft är 200 Bq/m³, fastighetsägaren ansvarar för att mätning sker och att eventuella åtgärder för att sänka radonhalten genomförs om det finns behov av det.). Det kan också vara ljudklimat och akustik inomhus (välj ljudabsorberande material till exempel golv, väggar, tak, tassar på stolar och bord, undvik dock textilier så långt möjligt). Förebygg buller och höga ljudnivåer både utifrån och inifrån den egna verksamheten, samt beakta bakgrundsnivån (från till exempel fasta installationer, ventilationssystem och fläktar samt verksamhet utanför lokalen). För undervisningslokaler gäller som riktvärde för buller inomhus till exempel maximalt 45 dBA maximalnivå, 30 dBA ekvivalentnivå

samt 25 dBA ekvivalentnivå från ljud med hörbara tonkomponenter och musikanläggningar.

Pedagogiska insatser kan sänka ljudnivån på aktivitetsljudet, men det förutsätter att ljudmiljön i övrigt är god.

Försök så långt möjligt att använda så miljövänliga material och kemikalier som är möjligt. Kemikalier med faropliktogram ska förvaras oåtkomligt för barnen, exempelvis inlåst.

Tänk också på energival, förutsättningar för god hygien och att undvika smittspridning, fukt, mögel, och mikroorganismer, allergi, elektromagnetiska fält, handikappsanpassning såsom hissar, ramper, hörselslingor mm. Välj inredning och både byggnads- och invändigt material som är lätta att rengöra samt icke allergiframkallande.

Vid planeringen av en förskole- eller skolverksamhet bör även frågor som rör städning och hygien i lokalerna beaktas. Det innebär bl.a. att lokaler och inredning bör vara så utformade att ansamling av damm motverkas och städning underlättas. Detta kan göras genom t.ex. att förvara material på sådant sätt att städningen inte försvåras, undvika högt belägna horisontella ytor som kan samla damm såsom höga skåp och horisontella ventilationskanaler. I största möjliga mån undvika att använda mattor, stoppade möbler, gardiner och annan textil inredning som kan samla damm.

Ventilation

Ventilationen är viktig då den transporterar bort emissioner från människor och inredning och ersätter den med ny frisk luft. Ett uteluftsflöde på ca 8-10 l/s och person rekommenderas, uteluftsflödet bör inte understiga 7 l/s och person med ett tillägg på minst 0,35 l/per m² golvyta. Ventilationssystem i undervisningslokaler ska kontrolleras vart tredje år. Förstärkt ventilation kan behövas i gymnastiksal, datasalar, kemisalar mm. Vid stor solinstrålning är det särskilt viktigt att ventilationen och solskydd (markiser eller liknande) är tillräckligt för att klara belastningen på ventilationen inomhus, som även ska klara av varma sommardagar. Det är därför viktigt att ha kunskap om hur många personer lokalerna är anpassade för med tanke på ventilationens kapacitet, detta för att kunna planera verksamheten så att barn/elever och personal undviker ohälsa som beror på underdimensionerad ventilation.

Verksamheten

Förskole- och skolverksamhet är enligt miljöbalkens bestämmelser skyldig att kontrollera sin verksamhet genom egenkontroll. Genom egenkontrollen kan man motverka och förebygga olägenhet för människors hälsa och påverkan på miljön. En väl fungerande och uppdaterad egenkontroll ger goda förutsättningar för att brister upptäcks innan de orsakar besvär, hälsoproblem eller miljöpåverkan. Egenkontrollen för hälsoskyddet i verksamheten kan exempelvis omfatta smittskydd, städrutiner, hygien, allergi, ansvarsfördelning inom verksamheten samt mellan fastighetsägaren och verksamhetsutövaren, klagomålshantering, buller, temperatur, fukt och lukt, ventilation (t ex besiktningssprotokoll, ventilationens maxpersonbelastning), tobaksrökning, radon, underhållsplan för lokaler (fastighetsägarens respektive verksamhetens ansvar), legionella i varmvattensystem, kemikalier och kemikalieförteckning, avfall (sorteringsrutiner och rutiner för borttransport).

Övrigt

Tänk på att kontakta miljö och bygg, enklast via växeln, tfn 0533- 68 17 50, eller miljö.bygg@saffle.se, även i följande frågor;

- Särskilda bestämmelser om livsmedelshantering finns i livsmedelslagstiftningen.
- Om enskild dricksvattentäkt kommer att användas finns särskilda bestämmelser om detta.
- Enskilt avlopp – tillstånd krävs.
- Uppvärmningssystem; värmepumpar, cisterner kräver anmälan/tillstånd.
Tänk också på att;
- Bygglov eller bygganmälan kan krävas även vid ändring av verksamhet i en befintlig lokal.
- Krav på anordnande av friyta för lek- och utevistelse och krav på lekplatser och andra fasta anordningar finns exempelvis i plan- och bygglagen samt boverkets byggregler.
- Brandsäkerheten är också viktig att beakta. Glöm därför inte att kontakta räddningstjänsten.

Ytterligare information och lagstiftning inom miljö- och hälsoskyddsområdet

Följande är exempel på ytterligare information, lagstiftning och allmänna råd inom miljö- och hälsoskyddsområdet, som har tagits fram utifrån miljöbalken och dess följdförfattningar, utifrån miljö- och byggnadsnämndens tillsynsområden. Listan kan därför inte ses som uttömmande för de bestämmelser som förskole- och skolverksamhet kan omfattas av.

- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
- Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll
- Förordning (2012:259) om miljöstraffavgifter (3 kap 3 §)
- Förordning (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken;
 - Ventilation (FoHMFS 2014:18)
 - Radon i inomhusluft (FoHMFS 2014:16)
 - Fukt och mikroorganismer (FoHMFS 2014:14)
 - Buller inomhus (FoHMFS 2014:13)
 - Temperatur inomhus (FoHMFS 2014:17)
 - Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor, förskolor, fritidshem och öppen fritidsverksamhet (FoHMFS 2014:19)
- Naturvårdsverkets handbok 2001:3, *Egenkontroll – en fortlöpande process*

- Information från Folkhälsomyndigheten om legionella och skötsel av vattensystem finns genom Folkhälsomyndighetens hemsidor;
 - <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/halsoskydd-och-miljohalsa/objektburen-smitta/legionella/>
 - <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/halsoskydd-och-miljohalsa/objektburen-smitta/legionella/skotsel-av-vattensystem/>
- Smitta i förskolan, kunskapsöversikt från Socialstyrelsen 2001.
- Avfallsförordning (2011:927)
- Tobakslagen (1993:581)

Kontakta gärna miljö och bygg om ni har några funderingar!